

6. Лудченко А. и др. Основы научных исследований: Учеб. пособие. - К.: Знання, 2000. - 114 с.
7. Моключенко Л. Кваліфікаційна робота. - К., 1995. - 46 с.
8. Мороз І. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і змісту. - К., 1997. - 56 с.
9. Педагогика в вопросах и ответах: Учебное пособие / Л.В. Кондрашова, А.А.Пермяков, Н.И.Зеленкова, А.Ю.Лаврешина. - Кривой Рог: КДПУ, 2003.- 234 с.
10. Псисько Л., Маслов М. Основні вимоги та методичні поради до написання магістерської роботи (історичні, правознавчі та географічні науки). - Харків: Майдан, 2006. - 92 с.
11. Філіпенко А. Основы научных исследований. Конспект лекцій: Посібник. - К.: Академвидав, 2004. - 208 с.
12. Фіцула М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. - К.: Академвидав, 2006. - 352 с.
13. Шейко В., Кушнарченко Н. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. - К.: Знання - Прес, 2003. - 295с.

В.В.Іванова

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ГОТОВНОСТІ ДО ТВОРЧОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статтє рассматриваются различные проблемы формирования готовности к творческой профессиональной деятельности, создание оптимальных условий педагогического процесса.

The article deals with various problems of forming of readiness for creative pedagogical activities, and making optimum conditions of pedagogical process.

Успішне вирішення проблем демократизації й гуманізації сучасного суспільства неможливе без модернізації освітньої системи, її змістового й структурного оновлення. Необхідність зміни парадигми освіти багато в чому обумовлена зміною ролі знання в сучасному виробництві й управлінні. Відповідно до Болонської угоди актуалізуються питання гуманітаризації освіти, подальшого підвищення якості освітнього процесу, перенесення акценту із засвоєння "готового" знання на розвиток творчого початку в рішенні навчальних завдань. Успішне вирішення цих питань пов'язано з творчим проявом самої особистості.

Виконання соціального замовлення в підготовці творчої особистості поєднано з подальшим підвищенням рівня готовності педагогічних кадрів до творчої професійної діяльності. Педагогічна праця – це особливий вид висококваліфікованої діяльності творчого характеру. Творчий початок у педагогічній діяльності обумовлює необхідність творчого потенціалу особистості сучасного педагога й високого рівня його готовності щодо залучення учнів до творчого процесу і творчої діяльності.

Основною особистісною новацією вчителя-професіонала, його якісною характеристикою є образ “Я”, професійна творчість, в основі якої лежить інтелектуальна рефлексія й досвід трансформації знань і способів творчої діяльності. Творчість виступає характеристикою професійного іміджу сучасного педагога, результатом і процесом його самореалізації в професійній підготовці вищої школи.

Проблеми становлення творчої особистості вчителя хвилювали А.Макаренко, В.Сухомлинського, В.Герського та ін.

Творчість як механізм розвитку особистості обґрунтовується В.Андрєєвим, Д.Богоявленською, С.Гільдентріхтом, Б.Коротяєвим, Ю.Кулюткіним, Т.Кудрявцевим, А.Луком, Я.Пономарьовим та ін.; творча природа пізнавальної діяльності розкривається в роботах В.Біблера, А.Брушлінського, В.Давидова, Г.Щукіної; педагогічна творчість, її сутність досліджується О.Бодальовим, В.Ільїним, В.Загвязінським, В.Кан-Каликом, А.Кравчуком, М.Нікандровим, М.Поташником, Р.Шакуровим та ін.

Проблеми формування творчої особистості вчителя, педагогічного мислення, креативності вирішувалися І.Зязюном, Р.Скульським, Н.Кичук, Ю.Столяровим, С.Сисоевою та ін.

Проблемам готовності до професійної діяльності й пошуку шляхів її формування в майбутніх педагогів в умовах вищої школи присвячені дослідження А.Войченко, М.Дьяченко, О.Кондратюка, Л.Кондрашової, О.Мороза, В.Сластьоніна та ін.

Підготувати сучасного вчителя з урахуванням змін соціальних умов неможливо без модернізації освітнього процесу вищої школи. Це засвідчує вивчення й аналіз професійної діяльності вчорашніх випускників вищої педагогічної школи; наявність протиріч між функціями сучасного педагога, що постійно удосконалюються, й недостатньо розвинутою здатністю випускників педагогічного університету до їхнього творчого виконання; творчим характером педагогічної праці й рівнем готовності вчителя до творчої професійної діяльності. Зібрані факти говорять про те, що педагоги-початківці, як

правило, психологічно не готові до творчого вирішення професійних завдань. Перебуваючи в стані того, кого навчають, виконуючи здебільшого завдання репродуктивного плану, вони не повною мірою усвідомлюють творчу природу педагогічної праці. Перевага репродуктивної діяльності над творчим характером навчальної роботи призводить до неузгодженості “моделі професійної діяльності”, що формується за роки професійно-педагогічної підготовки у вищій школі в свідомості майбутніх педагогів, з тією реальною обстановкою, в якій їм доводиться починати самостійну професійну діяльність. Як наслідок цих протиріч – формалізм у педагогічній роботі, зниження інтересу до неї, підвищена стомлюваність і низька результативність професійної діяльності молодого вчителя.

Завдання вищої педагогічної школи полягає не тільки в тому, щоб майбутній педагог одержав певний багаж знань з предмету, але й у тому, щоб сформувати в нього стійку потребу в оволодінні новими знаннями й уміннями, вдосконаленні якостей, властивих педагогу-творцеві. Вирішення цього завдання багато в чому залежить від того, як сам студент забезпечить творче становлення власної особистості.

Готовність майбутніх педагогів до творчої професійної діяльності у своєму розвитку проходить декілька рівнів, які розрізняються між собою за характером взаємодії (репродуктивний, рефлексивний і креативний) і за ступенем прояву (низький, середній, високий).

З огляду на стан сучасної науки щодо формування професійного обліку вчителя, ми вважаємо, що формування готовності майбутніх учителів до творчої роботи носить поетапний характер, що визначається поступовим розширенням середовища педагогічної праці й ускладненням професійних дій студентів з переходом їх на більше вищий етап навчання.

Питання щодо етапів формування готовності студентів до професійної діяльності вирішується в науковій літературі далеко не однозначно.

Ряд дослідників вважає, що формування готовності проходить два етапи: перший – передбачає організацію навчально-виховного процесу щодо підготовки та самопідготовки до самостійної вчительської діяльності; другий – безпосереднє включення в практичну педагогічну діяльність під час позааудиторної виховної роботи.

М. Дьяченко та Л. Кандибович виділяють три етапи: перший – етап професійної роботи, адаптації до навчально-виховного процесу ВНЗ; другий – формування готовності в процесі навчання; третій – досягнення максимальної готовності до самостійної навчальної роботи [1].

Названі етапи не враховують вікові особливості студентів і специфіку їхнього навчання на конкретному курсі.

А. Кондратюк робить спробу співвіднести етапи формування готовності до професійної діяльності з специфікою курсу навчання. Він виділяє: початковий етап (1 рік навчання) – формування позитивної мотивації оволодіння педагогічною професією; основний етап (2-4 рік навчання) – оволодіння основною програмою, формування професійних якостей і розвиток творчих здібностей студентів; завершальний етап (5-й рік навчання) – диференціація творчої підготовки, досліджується професійна готовність студентів до педагогічної діяльності [2].

Ці етапи, хоча й співвідносяться з курсом навчання, проте не розкривають наступність у формуванні в майбутніх педагогів основних характеристик їхньої готовності до педагогічної роботи.

Ми вважаємо, що при визначенні етапів формування готовності майбутніх учителів до творчої діяльності необхідно враховувати соціальну ситуацію, що характеризує кожний етап студентського віку. Особливістю соціальної ситуації студентського віку є необхідність участі студентів у різних видах педагогічної діяльності, прояв самостійності й розвиток професійних властивостей і якостей їхньої особистості.

Виходячи з особливостей соціальної ситуації студентського віку, рівня підготовленості студентів і специфіки курсу, нами виділено наступні етапи формування готовності майбутніх учителів до творчої професійної діяльності:

I етап (перший рік навчання) – формування позитивної мотивації, установки на творчу працю, потреби в професійній самоосвіті. Акцент навчально-виховного процесу падає на відпрацювання в майбутніх учителів мотиваційного й інформаційно-пізнавального компонентів готовності до творчої професійної діяльності.

II етап (2-й рік навчання) – поглиблення професійного кругозору, розвиток творчих здібностей і установок на творче оволодіння вчительською професією. На цьому етапі відпрацьовується

креативно-рефлексивний та операційно-діяльнісний компоненти готовності.

ІІІ етап (3-й рік навчання) – формування професійного світогляду, потреби в поповненні знань, оволодінні методикою науково-дослідної роботи, оволодіння вміннями творчої інтелектуальної діяльності, розвиток потреби в нестандартному вирішенні професійних завдань. На цьому етапі відпрацьовується емоційно-вольовий та оцінний компоненти готовності майбутніх педагогів до творчої професійної діяльності.

На четвертому етапі (4-й рік навчання) активізується увага студентів на формування професійно-творчої мотивації їхньої особистості, розвиток емоційно-вольової сфери, що забезпечує результативність і високу працездатність, яка призводить до самореалізації й професійного самовдосконалення та самоствердження в практичних педагогічних ситуаціях. На цьому етапі закріплюються усі компоненти, що становлять структуру змісту готовності майбутніх учителів до творчої професійної діяльності.

Складність формування готовності студентів до творчої педагогічної роботи полягає в тому, що успіх їхньої діяльності й удосконалення рівня готовності не характеризується простим переносом сформованих якостей особистості в практичну ситуацію. Важливо організувати навчально-виховний процес таким чином, щоб до закінчення вищої школи студент не тільки опанував теорію педагогічної творчості, уміння творчої діяльності, професійно значимі властивості й здібності для того, щоб прийти в школу підготовленим до творчого вирішення професійних завдань.

Формування готовності до творчої професійної діяльності – складний і тривалий процес. На його результативність впливають різні умови й фактори педагогічного процесу.

На наш погляд, процес навчання у вищій школі не відповідає повною мірою вимогам формування творчої особистості й повинен зазнати кардинальних змін. Для цього необхідна цілеспрямована й систематична робота з формування готовності вчителя до професійної творчості й забезпечення педагогічних умов, що сприяють оптимальному вирішенню цієї практично значущої проблеми.

Раціональний підхід до вирішення проблеми формування готовності студентів до творчої професійної діяльності прямо залежить від виявлення сукупності умов, що стимулюють процес оволодіння ними основами професійної творчості.

До числа умов, що позитивно впливають на процес становлення готовності майбутніх педагогів до творчої діяльності, ми відносимо створення освітнього середовища, творчої атмосфери навчального процесу. Для формування готовності студентів до творчої роботи позитивним є не тільки грамотний педагогічний вплив на майбутніх педагогів, але й здорове освітнє середовище як важливий фактор становлення професійного іміджу сучасного вчителя.

Ефективність формування готовності студентів до творчої професійної діяльності залежить від усвідомлення ними значущості творчості на особистісному рівні, стабільності їхньої спрямованості на творчість у самостійній педагогічній роботі. Чим активніше включаються студенти до творчої, навчально-пізнавальної діяльності, тим вищий їхній рівень готовності до нестандартної діяльності, здатності використовувати раніше набуті знання в нових ситуаціях.

Література

1. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология высшей школы. – Минск: БГУ, 1985. – 206 с.
2. Кондратюк А.П. Педагогика: Учеб. пос. для фак. повышения квалификации преподавателей средних спец. учеб. заведений. – 2-е изд., испр. и доп. – К., 1982. – 382 с.
3. Кондрашова Л.В. Морально-психологічна готовність студента до вчительської діяльності. – К.: Вища школа, 1987. – 52 с.

К.О.Делюкіна

УЧБОВІ ДОСЯГНЕННЯ В САМООЦІНЦІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВНЗ

В статье рассматривается самооценка учебных достижений студентов экономических специальностей и факторы, которые влияют на положительную динамику студенческих учебных достижений.

In article the self-estimation of educational achievements of students of economical specialties and factors which influence positive dynamics of the students' educational achievements are considered.

Уходження людства в третє тисячоліття ознаменоване не стільки хронологічними змінами в літочисленні, скільки оновленим поглядом світової спільноти в майбуття, визначенням ціннісних властивостей суспільного життя, які характеризують його якість. Світ визнав, що добробут, освіта та здоров'я людини є головними чинниками якості її життя, а якість освіти – основною метою,